Siena voert jaarlijkse oorlog

Gazet van Antwerpen - 31 Jul. 1999
Pagina 12

SIENA - Twee dagen per jaar is er oorlog in Siena. Die wordt uitgevochten door tien ingehuurde ruiters op ongezadelde paarden in drie rondjes van opgeteld hooguit drie minuten. De rest van het jaar verkeert deze Toscaanse vestingstad in Italië in staat van beleg. En dat al sinds 16 augustus 1310 ofwel Maria Hemelvaart, de dag waarop de eerste officiële Palio is verreden. Een frontverslag.

Italië

Palio bepaalt sociale leven van Italiaanse stad

Hans Toonen

Alsof er een revolutie op uitbreken staat, zo opgewonden trekken horden Siënezen op naar hun Piazza del Campo, het schelpvormige, schuin aflopend stadsplein. Duiven scheren zich weg als de contradaioli (wijkbewoners) van de Gans massief hun opwachting maken, die vrijdagnamiddag voor de Palio. Mannen stoer voorop, meiden mooi erachter. Hun armen schieten omhoog als het krijgslied 'Per forza o per amore' over het plein scandeert. Blijkbaar tot ergernis van de contradaioli van de Torenwijk. Want zodra de Ganzenwijkbewoners even stil vallen, worden ze verbaal naar de keel gevlogen door de Torenwijkbewoners, op wier vaandel een olifant prijkt met op zijn rug een toren. Even uitgeraasd, neemt de bespotte Gans haar aartsrivaal de Toren onder vuur. Hoon als munitie in de strijd om niet meer dan een beschilderde zijden doek ofwel de palio. Vlak voor zeven uur verschijnen de tien ingehuurde fantini (ruiters) op het plein met hun toegewezen paard om elkaar te testen bij de 'mossa', de zenuwslopende start. Een kanonschot davert. In vliegende galop stuiven de paarden richting de haakse San Martino-bocht. Het paard van de Slakkenwijk kwakt bijkans tegen de met bedmatrassen afgedekte afrastering. De meeste jockeys beteugelen hun snelheid. Waarom zou je je vijand nu al je paardenkrachten tonen? Zondag is pas de dag van de waarheid.

Knokpartij

Ineens een stofwolk ter hoogte van de tribune van de Ganzenwijkbewoners. Zou hun paard alsnog op hol slaan? Vanuit het middenplein, vooral bestemd voor toeristen, ren ik tegen de wegspurtende menigte in, richting kabaal. En ben getuige van een niets en niemand ontziende knokpartij tussen de Ganzen en de Torens. Bloed spat op de met klei bedekte kasseien. Zomerse kostuums scheuren als een oude handdoek. Meisjes huilen als zij hun vaders bloed zien spuwen. Pas als de politie zich tussen de elkaar hatende wijken posteert, slaat het knokken om in schelden. Vlak naast me slaat een priester zijn brevier open. Waarom de Gans en Toren elkaar afrossen? Hij zou/wil het niet precies weten. Hou het maar op eeuwenoude rivaliteit, amen. Tegen acht uur zet de horeca haar tafels en stoelen weer terug op de baan om de toerist te laven. De Gans en de Toren trekken zich terug in hun eigen contrada (wijk), even gespannen als woedend wachtend op die zinderende zondag. Voor de inwoners van Siena is de Palio niet zomaar een eeuwenoude traditie. De wedren bepaalt nadrukkelijk het sociale leven van deze middeleeuwse parel in Toscane. Want de winnende wijk is heerser van de stad. Wie verliest, krijgt rollen wc-papier toegeworpen. Pas bij de volgende Palio stopt deze vanzelfsprekende vernedering.

Kastes

Siena's slagkracht is een optelsom van zijn zeventien wijken. Ooit telde deze ommuurde veste zeker vijftig versnipperde stadsdelen. Maar pest, honger en oorlogen dwongen de wijkbewoners tot samenbundeling. In 1729 verdeelde stadsvoogd Violante van Beieren Siena definitief in zeventien contrade (wijken) met merkwaardige namen: Toren, Woud, Giraf, Ramsvallei, Eenhoorn, Rups, Adelaar, Panter, Slak, Uil, Draak, Stekelvarken, Gans, Schelp, Wolvin, Golf en Schildpad. Stuk voor stuk enclaves met kastekenmerken. Wie in bijvoorbeeld de Panterwijk is geboren, blijft een kind van deze contrada. Al verhuist hij naar pakweg Chicago, deze wijk blijft in zijn genen. Trouw of overlijd je in Chicago, altijd zal er iemand uit de Panterwijk overkomen om je te eren. Wie als Panter verliefd raakt op een meisje uit de Golfwijk (in haar banier staat een dolfijn) kan rekenen op vaders banvloek voor deze vorm van desertie. En omgekeerd. Wie in Siena werk zoekt, hoeft zeker niet in een andere wijk te solliciteren. Daarmee verraad je je eigen nest en verneder je jezelf. Wie geen baan heeft, blijft liever thuis of verkast naar een andere plek, waar ook ter wereld.

Loting

Deze toch beklemmende afbakening verklaart de hartstocht voor de Palio, geen attractie ter wille van het toerisme, zo heb ik aan den lijve mogen ervaren. Per Palio - op de eerste juli en op Maria Hemelvaart in augustus - mogen er tien van de zeventien wijken deelnemen. Eerst de zeven wijken die bij de vorige wedren zijn uitgeloot, daarna aangevuld met drie die een bonno (gunstig lot) trekken. Onmiddellijk spoedt elke uitverkoren wijk zich naar haar eigen kapel, waar kaarsen flakkeren en rozenkransen smekend door de vingers glijden. Als voorschot op Gods hulp - per saldo kloppen tien wijken bij Onze Lieveheer aan met hetzelfde verzoek - maakt de capitano (wijkleider) de oorlogskas op. Niet voor het huren van een beproefd renpaard, want die wordt bij loting verdeeld over de wijken. Het geld is nodig voor het inhuren van een ruiter die het klappen van de zweep kent. Liefst ook letterlijk. Want voor, tijdens en na de wedren mogen de fantini ongestraft naar elkaar uithalen. De beste jockeys komen van Sardinië. Maar met zo'n doortastende Sardijnse huurling heb je nog niet gewonnen. Wie geen snel paard krijgt, moet sluw zijn. Zelfs nog aan de start kun je proberen andere ruiters nog meer geld als afgesproken te bieden om je aartsvijand tegen de afrastering te duwen. Van het paard meppen mag ook. Maar dat is nog geen garantie op de ondergang van je rivaal. Zelfs een ruiterloos paard kan de Palio winnen.

Zelfs Brigitte Bardot krijgt Palio niet klein

SIENA - Maria Hemelvaart, 1998. Siena als frontstad met het stadsplein als strijdtoneel. Op de tijdelijke tribunes is alleen plaats voor Siënezen die zelfs tot vlak voor zevenen nog hun schaduwrijke plaats mogen innemen. Toeristen moeten al ver voor vijven het

gopress

Copyright © 1999 Belga. Alle rechten voorbehouden

zonverhitte binnenplein opzoeken. Wie - zoals ik - het waagt om deze bakplaat te verlaten, wordt even resoluut als geniepig tegen de gevel geplet. De Palio is en blijft van en voor de wijkbewoners van Siena. Pest, oorlog, hongersnood noch Brigitte Bardot (zij protesteert elk jaar tegen het doodsmakken van Palio-paarden) hebben deze wedren niet van de baan gekregen. Na het zwaaien van vendels en het roeren van de trom draven de tien paarden op. Bij het starttouw woedt een zenuwenoorlog. De jockey van de Schelpenwijk is bij loting uitverkoren als vliegende starter. De andere negen blijven nerveus aan het touw, waar de ene samenzwering na de andere omkoping volgt. Het kanon buldert, het touw valt. De Schelp heeft al zeven andere fantini achter zich. Bij de San Martino-bocht beukt een schimmel tegen het dranghek en breekt zijn nek. Nog geen drie minuten duurt deze uitzinnigheid van tien ruiters en tienduizenden toeschouwers. Paard en ruiter van de Schelpenwijk veroveren de palio, de zijden wimpel. De jockey wacht een zak met lires van minstens een ton. Als beloning krijgt het paard zijn hoeven goud beschilderd. En de Schelp mag heersen over Siena. Vast en zeker tot de volgende Palio. Info: Italiaanse dienst voor toerisme Louizalaan 176, 1050 Brussel, 02/647.11.54

Siena voert jaarlijkse oorlog De Palio is niet zomaar een eeuwenoude traditie. De winnende wijk is een heel jaar lang heerser van de stad, zwaar gewonde jockey's en dode paarden ten spijt. (Foto GPD) Onder aanmoedigingen van de tienduizenden toeschouwers rijden de jockeys hun gevaarlijke rondjes. Het spektakel duurt slechts drie minuten (Foto Stefano Rellandini / GvA) Guiseppe Michele Pes haalt als eerste de finish en krijgt de Palio, de vlag met de afbeelding van de Maagd Maria. (Foto Stefano Rellandini / GvA)

Hans Toonen

Copyright © 1999 Mediahuis. Alle rechten voorbehouden

gopress

Copyright © 1999 Belga. Alle rechten voorbehouden